

Tetiana Horvat, PhD
Augustyn Voloshyn Carpathian University
Uzhhorod, Ukraine

Yevhen Mytrovka, Master's Degree Student
Uzhhorod National University
Uzhhorod, Ukraine

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-529-7-28>

MANAGED FLEXIBILITY OF THE EXCHANGE RATE: ECONOMIC EFFECTS AND ORIENTATIONS

КЕРОВАНА ГНУЧКІСТЬ ВАЛЮТНОГО КУРСУ: ЕКОНОМІЧНІ ЕФЕКТИ ТА ОРІЄНТИРИ

На початку повномасштабної війни, з метою стабілізації економічної ситуації та збереження довіри до національної валюти, Національний банк України прийняв обґрунтоване рішення зафіксувати обмінний курс гривні на рівні 29,25 гривень за 1 долар США. Такий крок був частиною комплексної політики, спрямованої на забезпечення стабільної роботи фінансової системи в умовах військової агресії росії. Основною метою такого рішення було запобігання паніці серед населення та бізнесу, уникнення різких коливань валютного курсу, а також створення рівня певної передбачуваності та очікувань. У часи, коли економіка зазнає нещівних ударів, фіксація курсу слугує стабілізатором, що дозволяє зберегти нормальне функціонування ринку і мінімізувати інфляційні ризики.

21 липня 2022 року, у відповідь на трансформацію у фундаментальних економічних параметрах країни, Національний банк України здійснив корекцію офіційного курсу гривні, підвищивши його на 25% до рівня 36,5686 гривень за долар США. Відповідні зміни стали вкрай вагомими для зростання конкурентоспроможності вітчизняних виробників, а також для зменшення курсових розбіжностей між різними секторами економіки, включаючи бізнес і населення. Встановлення оновленого фіксованого курсу стало важливим елементом стабілізації воєнної економіки, забезпечило стійкість валютної системи та сприяло контролю за інфляцією. Ключовими прогнозами регулятора від коригування курсу стали: збільшення валютних надходжень від експортерів, зниження спекуляцій на ринку, стабілізація курсових очікувань, стримування інфляції. Попри те, що зміна курсу має безумовний вплив на темпи зростання цін, основними факторами

інфляції залишаються наслідки війни, проблеми з постачанням товарів і послуг, а також коливання на міжнародних ринках [1].

Проте, враховуючи тривалість війни та суттєві зміни в економічній ситуації як всередині країни, так і на міжнародному рівні, постало питання щодо доцільності подальшого застосування підходу фіксованого курсоутворення.

З жовтня 2023 року Національний банк України у рамках реалізації «Стратегії пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування», що включає пом'якшення валютних обмежень і повернення до плаваючого курсу, переходить до режиму керованої гнучкості обмінного курсу. Відповідне рішення стало наслідком, зокрема, і сталого зниження інфляції та стабілізації ситуації на валютному ринку загалом, а також з метою зменшення валютних дисбалансів та забезпечення стійкості економіки до внутрішніх і зовнішніх потрясінь, оскільки подальше застосування режиму фіксованого курсу могло б призвести до накопичення значних валютних ризиків і посилення економічних нестабільностей.

За такого режиму офіційний курс гривні визначається на основі операцій на міжбанківському валютному ринку проти директивного встановлення регулятором, який, разом з тим, здійснює активний контроль за валютним ринком, компенсуючи структурний дефіцит іноземної валюти та обмежуючи коливання курсу для уникнення значного послаблення чи зміцнення гривні, а також, володіючи достатніми ресурсами, докладає усіх зусиль для мінімізації різниці між офіційним і готівковим курсами.

З переходом до керованої гнучкості Національний банк України ставить за мету зберегти стабільність економіки в умовах війни, одночасно створюючи умови для поступового зниження інфляції та збільшення гнучкості валютного ринку в довгостроковій перспективі. Поступове зростання гнучкості курсу сприяє реалізації подальших пом'якшень валютних обмежень і досягненню цілей з цінової стабільності та економічного зростання. Політика регулятора в рамках такого режиму зосереджена також на забезпеченні привабливості гривневих інструментів та подальшому зниженню інфляції [2].

Вже понад рік діє впроваджений регулятором режим керованої гнучкості валютного курсу та демонструє відносну стабільність і структурні зміни, які забезпечують адаптацію ринку до поточних економічних реалій. За відповідний період ринок суттєво адаптувався до нових умов, зменшилась чутливість населення та бізнесу до коливань курсу, що свідчить про поступову стабілізацію сприйняття курсових змін і зміцнення економічної впевненості. Іншим значним досягненням стало

розв'язання проблеми множинності валютних курсів, адже сьогодні не спостерігається суттєвих розбіжностей та різних коливань між офіційним та готівковим курсами, що також свідчить про значне покращення ситуації на валютному ринку та забезпечує певну передбачуваність. Активна поточна курсоутворююча політика Національного банку України зумовила зростання глибини валютного ринку, що свідчить про більшу зрілість фінансової системи в умовах постійних викликів та є важливим результатом переходу до нового валютно-курсового режиму. За перший рік після його старту середньоденний обсяг операцій на міжбанківському ринку без участі регулятора зріс втричі, що свідчить про зростання здатності ринку до саморегулювання та зменшення його чутливості до короткострокових ситуативних змін. Повернення валютного ризику, спричинене політикою гнучкого валютного курсу, стало важливим для бізнесу, сприяючи більш обґрунтованому плануванню та прогнозуванню валютних коливань. Оцінка валютного ризику стала невід'ємною частиною фінансового управління, зміцнюючи економічну стійкість перед внутрішніми та зовнішніми загрозами [3].

За період нового режиму курсоутворення спостерігалось систематичне послаблення національної валюти, яке обумовлене кількома ключовими факторами, серед яких, передусім, війна, руйнування енергетичної інфраструктури та занепокоєння щодо можливого дефолту. Крім того, пом'якшення валютних обмежень і монетарної політики Національним банком, спрямоване на стимулювання економічної активності, також вплинуло на таку динаміку. Девальвація гривні не призвела до значних економічних втрат, показник інфляції вдалося утримати на очікуваному рівні, привабливість гривневих активів і захист заощаджень від інфляції збережено.

Національний банк не очікує значних змін у валютно-курсовій політиці найближчим часом та продовжуватиме реалізацію режиму керованої гнучкості, який є найбільш оптимальним у контексті постійного структурного дефіциту іноземної валюти. Головними завданнями залишаються забезпечення стабільності валютного ринку, контроль за коливаннями курсу, зменшення ризиків різних його змін та підтримка низької інфляції [3].

Таким чином, після введення режиму керованої гнучкості валютного курсу, як перехідного етапу курсоутворення, що сьогодні залишається основою валютної політики Національного банку України, вдалось забезпечити стабільність економічної ситуації, зміцнити фінансову систему та знизити чутливість ринку до валютних коливань. Коригування обмінного курсу стало важливим кроком у контексті зменшення валютних дисбалансів, підтримки привабливості гривневих активів та стримування інфляційних ризиків. Поступове посилення

гнучкості курсу дозволило досягти зростання глибини валютного ринку та адаптації бізнесу до нових умов. Перехід до повного плаваючого курсу в найближчій перспективі не прогнозується.

Література:

1. НБУ зафіксував офіційний курс гривні до долара США на новому рівні та вжив низку додаткових заходів для збалансування валютного ринку та підтримання стійкості економіки в умовах війни. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-zafiksuvav-ofitsiyniy-kurs-grivni-do-dolara-ssha-na-novomu-rivni-ta-vjiv-nizku-dodatkovih-zahodiv-dlya-zbalansuvannya-valyutnogo-rinku-ta-pidtrimannya-stiykosti-ekonomiki-v-umovah-viyni>

2. НБУ впроваджує керовану гнучкість обмінного курсу, що посилить стійкість валютного ринку та економіки. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-vprovadjuje-kerovanu-gnuchkist-obminnogo-kursu-scho-posilit-stiykist-valyutnogo-rinku-ta-ekonomiki>

3. НБУ рік тому "відпустив" курс: на що це вплинуло та чого чекати. Економічна правда. URL: <https://epravda.com.ua/columns/2024/10/03/720118/>